Eiropas Parlaments
2019-2024

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

2022/2170(INI)

5.5.2023

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par darbvietu izveidi — taisnīga pārkārtošanās un uz ietekmi vērstas investīcijas
(2022/2170(INI))

Nodarbinātības un sociālo lietu komiteja

Referente: *Sara Matthieu*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 8

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par darbvietu izveidi — taisnīga pārkārtošanās un uz ietekmi vērstas investīcijas (2022/2170(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Padomes 2022. gada 16. jūnija Ieteikumu par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti[1],

– ņemot vērā nolīgumu, ko 2015. gada 12. decembrī pieņēma ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Pušu konferences 21. sesijā (COP 21) Parīzē (Parīzes nolīgums),

– ņemot vērā Komisijas 2019. gada 11. decembra paziņojumu "Eiropas zaļais kurss" (COM(2019)0640),

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 14. jūlija paziņojumu ""Gatavi mērķrādītājam 55 %": ES 2030. gadam nospraustā klimata mērķrādītāja sasniegšana ceļā uz klimatneitralitāti" (COM(2021)0550),

– ņemot vērā 2021. gada 4. novembra Deklarāciju par atbalstu taisnīgas pārkārtošanās nosacījumiem starptautiskā mērogā, kas pieņemta *COP26* Glāzgovā,

– ņemot vērā Komisijas 2022. gada 23. februāra paziņojumu par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visā pasaulē globālas taisnīgas pārkārtošanās procesam un ilgtspējīgai atveseļošanai (COM(2022)0066),

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 4. marta paziņojumu "Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plāns" (COM(2021)0102),

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2021/1056, ar ko izveido Taisnīgas pārkārtošanās fondu[2],

– ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 12. februāra Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu[3],

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 17. septembra paziņojumu "Nacionālo enerģētikas un klimata plānu ES mēroga novērtējums. Kā sekmēt zaļo pārkārtošanos un veicināt ekonomikas atveseļošanu ar integrētiem enerģētikas un klimata plāniem", COM(2020)0564 final.

– ņemot vērā Komisijas 2020. gada 1. jūlija paziņojumu "Eiropas Prasmju programma ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai" (COM(2020)0274),

[1] OV C 243, 27.6.2022., 35. lpp.
[2] OV L 231, 30.6.2021., 1. lpp.
[3] OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.

– ņemot vērā Komisijas 2021. gada 5. maija paziņojumu „2020. gada Jaunās industriālās stratēģijas atjaunināšana: veidojot spēcīgāku vienoto tirgu Eiropas atveseļošanai” (COM(2021)0350 final).

– ņemot vērā Padomes 2020. gada 24. novembra Ieteikumu par profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ilgtspējīgai konkurētspējai, sociālajam taisnīgumam un noturībai[4],

– ņemot vērā priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju produktu izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai (Neto nulles emisiju industrijas akts) (COM(2023)0161),

– ņemot vērā Reglamenta 54. pantu,

– ņemot vērā Reģionālās attīstības komitejas atzinumu,

– ņemot vērā Nodarbinātības un sociālo lietu komitejas ziņojumu (A9-0000/2023),

A. tā kā zaļā pārkārtošanās ievērojami paplašinās saimnieciskās darbības, kas saistītas ar atjaunojamo energoresursu enerģiju, energoefektivitāti un aprites ekonomiku, vienlaikus pārveidojot citas saimnieciskās darbības;

B. tā kā taisnīgai pārejai būtu jāietver iespējas izmantošana, lai radītu kvalitatīvas darbvietas, novērstu diskrimināciju darbā un paaugstinātu darba standartus;

C. tā kā nozarēs, kurās paredzams, ka pārejā uz oglekļneitrālām ekonomikām radīsies darba iespējas, joprojām ir liels vīriešu īpatsvars;

D. tā kā, lai līdz 2050. gadam panāktu oglekļneitralitāti, būs jāprognozē pārmaiņas un būs vajadzīgi piemēroti pamatnosacījumi, lai atbalstītu pāreju no vienas darbavietas uz citu, tostarp pašreizējā darbaspēka nepieciešamo prasmju gūšanu, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas celšanu;

E. tā kā tiek lēsts, ka līdz 2030. gadam klimatrīcībai trūkst investīciju 520 miljardu EUR apmērā gadā;

F. tā kā darba ņēmēju un arodbiedrību līdzdalība pārejas pārvaldībā un pārmaiņu prognozēšanā un sociālajā pārvaldībā ir taisnīgas, iekļaujošas un sekmīgas pārejas priekšnoteikums,

Zaļās ekonomikas radītās iespējas darba tirgū

1. uzsver, ka pāreja uz atjaunojamo energoresursu un aprites sabiedrību un ekonomiku rada potenciālu gan radīt jaunas darbvietas, gan pārveidot pašreizējo nodarbinātību par zaļām un ilgtspējīgām darbvietām praktiski visās nozarēs;

2. norāda, ka zaļās pārkārtošanās radītais darbvietu potenciāls ir saistīts arī ar ilgtspējīgām saimnieciskajām darbībām, piemēram, energorenovāciju, remontu un bioloģisko lauksaimniecību, jo tās ir darbietilpīgākas nekā darbības, ko tās aizstāj;

[4] OV C 417, 2.12.2020., 1. lpp.

3. norāda, ka pārejai ir ievērojams potenciāls radīt vietējas darbvietas, kuras nevar pārvietot uz ārzonu, un tas palīdzētu stiprināt Eiropas suverenitāti un noturību;

4. aicina Komisiju izstrādāt konceptuālas pamatnostādnes par to, kas ir zaļā darbvieta, pamatojoties uz tās potenciālu padarīt ekonomiku videi nekaitīgāku, tās ieguldījumu cilvēku veselībā un labklājībā, kā arī pienācīgas kvalitātes nodarbinātībā;

Pienācīgas kvalitātes nodarbinātība taisnīgas pārkārtošanās panākšanai

5. uzsver, ka darba tirgus zaļā pārkārtošanās būtu jāveic kopā ar augšupēju konverģenci virzībā uz labākiem darba apstākļiem un pievilcīgām karjeras iespējām;

6. atkārtoti aicina, lai ES finansējums, tostarp valsts atbalsts, būtu atkarīgs no valsts politikas mērķiem, jo īpaši sociālajām prasībām; uzsver, ka publiskajām iestādēm būtu jārāda piemērs un jānosaka sociālie kritēriji publiskajā iepirkumā; aicina pārskatīt Publiskā iepirkuma direktīvu, lai nodrošinātu, ka labuma guvēji uzņēmumi atbalsta darba koplīguma slēgšanas sarunas, kvalitatīvas darbvietas, kvalitatīvu māceklību, pienācīgu un vienlīdzīgu atalgojumu un apmācību;

7. atgādina, ka ES veselības un drošības stratēģijā būtu jāņem vērā īpašie riski jaunās nozarēs un jāiekļauj riski, kas izriet no klimata pārmaiņām un vides degradācijas;

8. uzsver, ka ir svarīgi iesaistīt jauniešus pārkārtošanas plānošanā; aicina dalībvalstis atvieglot jauniešu piekļuvi apmaksātām, kvalitatīvām un iekļaujošām praksēm un māceklībām;

9. uzsver, ka dzimumu līdztiesībai būtu jākļūst par zaļās ekonomikas stratēģiju neatņemamu sastāvdaļu; aicina Komisiju un dalībvalstis veikt visus pasākumus, lai nodrošinātu, ka iepriekš pastāvošā dzimumu nevienlīdzība netiek pārnesta uz jauno zaļo ekonomiku;

Taisnīgai pārkārtošanai nepieciešamās prasmes

10. uzsver, ka ir vajadzīga izglītība un apmācība jomās, kas saistītas ar darba tirgos vajadzīgajām prasmēm, un uz nākotni vērstās nozarēs, lai nodrošinātu, ka darba tirgus ir gatavs īstenot zaļo pārkārtošanos;

11. uzsver, ka ikvienam darba ņēmējam ir jābūt individuālām tiesībām uz izglītību, darbinieku apmācību un mūžizglītību, kas būtu jāatspoguļo visās ES un valstu vides politikas jomās, kā arī uzņēmumu ietekmes mazināšanas un pielāgošanās stratēģijās; uzsver, ka tiesībām uz apmācību būtu jāietver apmaksāts mācību atvaļinājums;

12. uzsver sociālā dialoga, darba koplīguma slēgšanas sarunu un sociālo partneru nozīmi valsts, nozaru un uzņēmumu prasmju izstrādē kvalitatīvu nodarbinātības stratēģiju un apmācības vajadzībām;

13. aicina dalībvalstis apmācībā un izglītības sistēmās integrēt ilgtspējīgu attīstību, videi nekaitīgas kompetences un prasmes;

14. uzsver, ka apmācībai vajadzētu būt pietiekami kvalitatīvai un tās rezultātā būtu jāiegūst

kvalifikācija, kas tiek apstiprināta, izmantojot pārredzamas un skaidras atzīšanas un sertifikācijas sistēmas, kuras nodrošina salīdzināmību;

Valsts politikas saskaņotība, lai pilnībā attīstītu zaļās pārkārtošanās darbvietu potenciālu

15. uzsver, ka vides tiesību aktu pilnīga īstenošana ir būtiska, lai pilnībā izmantotu potenciālu, kas saistīts ar zaļo ekonomiku, un tādējādi radītu darbvietas;

16. aicina Komisiju visos vides tiesību aktos iekļaut sociālekonomiskās ietekmes novērtējumu, ņemot vērā darbvietas, prasmes un darba apstākļus;

17. aicina pārskatīt Enerģētikas savienības pārvaldības regulu, lai atjauninātu nacionālos enerģētikas un klimata plānus ar taisnīgas pārkārtošanās mērķiem;

18. uzsver dalībvalstu nozīmi nozaru sociālā dialoga un darba koplīguma slēgšanas sarunu veicināšanā, jo īpaši jaunajās zaļajās nozarēs, kā arī mazo un vidējo uzņēmumu iekļaušanas nodrošināšanā; uzsver, ka minimālās algas direktīva ir lieliska iespēja stiprināt darba koplīguma slēgšanas sarunas un arodbiedrību klātbūtni jaunajās nozarēs;

19. aicina atjaunināt Direktīvu 2002/14/EK par darbinieku informēšanu un uzklausīšanu ES, lai iekļautu tiesības uz informāciju un uzklausīšanu pārejas plānos, ko uzņēmumi īsteno visā savā darbībā un vērtības ķēdē;

20. prasa, lai visi uzņēmumi, kurus skar zaļā pārkārtošanās, pieņemtu obligātus taisnīgas pārkārtošanās plānus, par kuriem jāvienojas ar arodbiedrībām un darba ņēmēju pārstāvjiem;

21. pauž nožēlu par to, ka Komisijas priekšlikums par ekonomikas pārvaldības pārskatīšanu nerada pietiekamu fiskālo telpu dalībvalstīm, lai zaļās un sociālās investīcijas varētu veikt vajadzīgajā apmērā;

22. prasa ES veikt ievērojamu pāreju no algu aplikšanas ar nodokļiem uz bagātības aplikšanu ar nodokli, lai stimulētu darbvietu radīšanu un mazinātu nevienlīdzību;

23. uzsver, cik svarīgi ir spēcīgi drošības tīkli, lai papildinātu darbvietu radīšanas pasākumus un nodrošinātu, ka neviens netiek atstāts novārtā, tostarp pienācīgu minimālo ienākumu atbalstu, pienācīgus bezdarbnieka pabalstus un minimālās algas;

Ieguldījumi ilgtspējīgu darbvietu radīšanā — investīciju nozīme

24. atzīst, ka ir svarīgi veikt investīcijas, lai nodrošinātu finansējumu organizācijām, kuras risina sociālās un vides vajadzības, skaidri cerot uz izmērāmu sociālo un vidisko atdevi, tostarp nodarbinātību un darbvietu kvalitāti;

25. uzsver privātās un finanšu nozares izšķiroši svarīgo lomu finansējuma novirzīšanā ilgtspējīgām investīcijām un iespējas veikt pārkārtošanos uz klimatneitrālu ekonomiku nodrošināšanā;

26. aicina ātri izveidot Eiropas suverenitātes fondu ar jauniem ES līdzekļiem, lai mobilizētu liela mēroga ieguldījumus zaļajās tehnoloģijās;

27. prasa paplašināt Taisnīgas pārkārtošanās fonda lielumu un tematisko darbības jomu;

28. aicina Komisiju turpināt uzraudzīt un veicināt ieguldījumus un izdevumus kvalitatīvu darbvietu radīšanai *NextGenerationEU*, Atveseļošanas un noturības mehānismā un Eiropas Sociālajā fondā Plus un nodrošināt, ka Eiropas Parlaments joprojām ir cieši iesaistīts;

°

° °

29. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Klimata pārmaiņu sekas ir ievērojamas un potenciāli katastrofālas. Šīs tendences novēršana ir ļoti svarīga mūsu planētai, nākamajām paaudzēm, kā arī darbvietu un darba ņēmēju tiesību aizsardzībai. Tam būs vajadzīgas klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās stratēģijas visās mūsu ekonomikas nozarēs. Ekonomikas nozaru dekarbonizācijai būs iespēja radīt jaunas darbvietas, jo īpaši enerģētikas un aprites ekonomikas nozarēs.

Prasmju gadi un ierosinātais Neto nulles emisiju industrijas akts liek diezgan lielu uzsvaru uz prasmju nozīmi pārkārtošanās procesā. Prasmju pilnveide, pārkvalifikācija un mūžizglītība ir ļoti būtiski elementi, kas nodrošina, ka pārkārtošanās ir taisnīga un iekļaujoša. Taču taisnīga pārkārtošanās nav saistīta tikai ar apmācību un prasmēm.

Zaļā pārkārtošanās jāpadara par iespēju strādājošajiem radīt vairāk darbvietas un uzlabot tās, nodrošinot stabilu nodarbinātību, taisnīgu atalgojumu un pienācīgus darba apstākļus, visos procesa posmos iesaistot darba ņēmējus un arodbiedrības. Pārejā uz neto nulles emisiju koncentrēšanās tikai uz prasmēm un darbvietu radīšanas apjomu nenodrošinātu taisnīgumu, ja trupinātu pieaugt strādājošo nabadzība un nevienlīdzība, ekonomiskā nedrošība un nestabils darbs. Nepieciešamajām izmaiņām būtu jāsekmē augšupēja konverģence, un tās nedrīkst apdraudēt kvalitatīvu nodarbinātību.

Tajā pašā laikā valsts atbalstam uzņēmumiem vienmēr vajadzētu būt atkarīgam no darba ņēmēju tiesību ievērošanas. ES un dalībvalstīm var būt spēcīgs virzošais efekts, nodrošinot, ka uzņēmumi, kas gūst labumu no ES atbalsta, uzlabo savus darba apstākļus un veic ieguldījumus ilgtspējīgās darbvietās.

Ir acīmredzams, ka gan publiskais, gan privātais sektors nedrīkst ieslīgt pašapmierinātībā attiecībā uz pārkārtošanās darba tirgus dimensiju. Taisnīga pārkārtošanās nozīmē spēcīgu pārmaiņu prognozēšanu no uzņēmuma, regulatīvā un investīciju viedokļa. Stimulu sistēmai būtu jāveicina kvalitatīvu un ilgtspējīgu darbvietu radīšana, vienlaikus dodot priekšroku ieguldījumiem ar pozitīvu ietekmi uz vidi un sociālo jomu.